

ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ

С. В. Безнос, ст. викладач

А. А. Бринза

Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса

Безробіття та зайнятість у країні тісно взаємопов'язані з кадрами підприємств. Населення країни отримавши кваліфіковану освіту, вийшовши на ринок праці та працевлаштувавшись, становляться зайнятим населенням, з точки зору країни, та відповідними кадрами на підприємстві. Кадрова складова є одним з головних чинників потенціалу підприємства. Якби основні засоби не були на підприємстві без кваліфікованих працівників, воно не зможе нормально працювати та приносити прибуток як підприємству так й дохід державі.

Оскільки безробіття є непринятною альтернативою зайнятості, кожна держава розробляє заходи боротьби з ним. Це передбачається і міжнародними трудовими нормами. Існує два принципово різних підходи до скорочення безробіття або упередження його розвитку – американський («жорсткий») і шведський («протекціоністський»).

Американський підхід відображає сутність ліберального ринку праці. Він будується на субсидіарному ставленні до людини, тобто спрямований зберігати намагання людини на самовідповідальність і самореалізацію з мінімальною відповідальністю суспільства за особу. Тому допомога по безробіттю при «жорсткому» підході сплачується не більше півроку, що спонукає особу шукати роботу. Ті, хто не знаходять роботи за цей період, переходять до групи бідних громадян, які проживають на державну допомогу.

Шведський підхід до державного регулювання зайнятості віддає перевагу активним заходам. Безробітних перенавчають новим професіям, створюють нові робочі місця, підтримують самозайнятість, мале підприємництво, здійснюють інші заходи щодо розширення сфери докладання праці. Такий підхід називається «протекціоністським» і є основою соціал-демократичного ринку праці [1, с. 225]. Саме він найбільш прийнятний для України.

Розглядаючи динаміку зміни рівня безробіття в Україні (табл. 1) можна помітити, що він не перевищує 12 %, тобто тримається допустимого рівня.

Таблиця 1 – Рівень безробіття в Україні (кількість населення в тис. чол.) [2]

Рік	Всього населення	Економічно активне населення	Зайняте населення	Безробітне населення	Рівень безробіття, %	Зареєстровано безробітних
2010	45778,5	20220,7	18436,5	1784,2	8,8	452,1
2011	45633,6	20247,9	18516,2	1731,7	8,6	505,3
2012	45553,0	20393,5	18736,9	1656,6	8,1	467,7
2013	45426,2	20478,2	18901,8	1576,4	7,7	487,6
2014	42928,9	19035,2	17188,1	1847,1	9,7	458,6
2015	42760,5	17396,0	15742,0	1654,0	9,5	461,1
2016	42584,5	17303,6	15626,1	1677,5	9,7	407,2

Проте проблема безробіття залишається актуальною для нашої країни, адже до сьогодні не було сформовано стабільної економічної системи. До того ж варто зазначити не стабільну політичну ситуацію в країні і, відповідно, різкий стрибок рівня безробіття (2013–2014 рр.). А оскільки останні три роки (2014–2016) рівень безробіття майже не змінив свого значення, це свідчить про те, що владою не було проведено вдалої політики, яка б посприяла покращенню ситуації. Також можна зазначити, що Україна є однією з найбільших країн Європи, а тому їй властиві різні кліматичні та рельєфні умови, що відображається у досить різній густоті населення, у різній народжуваності, у різній можливості розміщення підприємств, а тому кількості робочих місць. Так наприклад, в одній місцевості велика густина населення, велика народжуваність, а більше робочих місць створити не має можливості. А в іншій місцевості мала густина населення, мала народжуваність, а робочих місць також не вистачає. Все це призводить до регіонального дисбалансу зайнятості населення, яке також необхідно враховувати при розробці заходів щодо збільшення зайнятості населення країни.

Розглянувши різні види безробіття, підходи, щодо його запобігання, ознайомившись із принципами соціального захисту безробітних, з впевненістю можна зробити висновок – найнадійнішим заходом захисту безробітних є надання їм робочих місць. Виходячи з цих позицій, визначимо основні напрями боротьби з безробіттям, які вже впроваджуються та можуть бути впроваджені в Україні.

Якщо надане робоче місце є найнадійнішим захистом безробітного, то основним напрямом державної політики щодо запобігання розвитку безробіття та його зниження слід вважати розширення сфери докладання праці всіма заходами державного управління, включаючи раціональну інвестиційну структурну, фінансову, промислову, торгівельну і податкову політику.

Враховуючи реалії нашої економіки, одним з основних напрямів боротьби з безробіттям мають стати заходи щодо підвищення продуктивності праці. Це, по-перше, знизить собівартість, а відповідно і ціни товарів та послуг, зробивши їх доступними більшості громадян і конкурентоспроможними на зовнішньому ринку; по-друге, дасть можливість підвищити заробітну плату, пенсії, стипендії, збільшити інші трансферти. Підвищена таким чином купівельна спроможність вимагає збільшення товарів і послуг, а це сприятиме підвищенню виробництва, що, в свою чергу, потребує залучення додаткової робочої сили і збільшення зайнятості. В умовах нинішньої вкрай низької купівельної спроможності населення повинно спрацювати теоретичне посилення Дж. М. Кейнса – втручання держави в регулювання зайнятості шляхом підвищення купівельної спроможності населення.

Однак і перший і другий напрями боротьби з безробіттям мають забезпечуватися підвищенням конкурентоспроможності робочої сили за рахунок підвищення її якості, а саме:

- зростання рівня загальної освіти;
- підвищення кваліфікації;
- розширення діапазону оволодіння працівниками професій і спеціальностей;
- розвитку таких необхідних складових відтворення якісної робочої сили, як медицина, культура, спорт.

Конкурентоспроможність і висока кваліфікація робочої сили дадуть можливість, по-перше, виробляти конкурентоздатну на світовому ринку продукцію і за рахунок високої продуктивності забезпечити подальше економічне зростання; по-друге, досягти позитивних наслідків у трудовій міграції і відкрити шлях до широкого рівноправного входження у світовий ринок праці.

До основних напрямів боротьби з безробіттям слід віднести також постійне вдосконалення соціально-трудових відносин і колективних переговорів. Для України це має велике значення тому, що соціально-трудові відносини поки не мають достатнього розвитку, а колективні переговори почали проводитися лише з 1992 р. і потенціал їх удосконалення досить значний.

Група відомих економістів України Б. Гаврилишин, С. Мочерний, М. Павловський, Ю. Геєць, І. Лукінов та інші вважають дієвим заходом щодо боротьби з безробіттям активну регіональну політику, передусім державні асигнування на розвиток відсталих регіонів. Серед опосередкованих важелів впливу мають місце надання податкових пільг і дотацій підприємствам та компаніям за створення робочих місць, компенсації витрат, пов'язаних з пошуком роботи та працевлаштуванням, прямі виплати підприємцям за кожного працевлаштованого, тобто широке впровадження економічно-заохочувальних заходів [3, с. 329].

Все перелічене вимагає постійного вдосконалення діючих законодавчих актів з огляду як на негативний, так і на позитивний вплив глобалізації на розвиток національної економіки і соціальної політики, максимального врахування виникаючих під її впливом тенденцій.

Література:

1. Колосницька М. Г. Економіка труда. Учеб. пособие для студ. бакалаврата экон. вузов. — М.: Изд-во «Магистр», 1998. — 236 с.
2. Державний комітет статистики України – <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Економічна енциклопедія. — К.: Вид. центр «Академія», 2001. Т.1 — 863 с.